

Ulkoasiainvaliokunta

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2016

JOHDANTO

Vireilletulo

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2016 (K 5/2017 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja, Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta Maria Guzenina
- kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlander

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ihmisoikeuskeskus

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Euroopan neuvosto on vuonna 1949 perustettu ihmisoikeusjärjestö, jonka perustehtävänä on ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen turvaaminen ja kehittäminen. Suomi on ollut järjestön jäsen vuodesta 1989 lähtien. Ulkoasiainvaliokunta korostaa Euroopan neuvoston perustehtävän merkitystä tilanteessa, jossa oikeusvaltiokehitys, sananvapaus ja muut järjestön perusarvot ja periaatteet ovat haastettuina myös vakiintuneissa demokratioissa.

Kertomusvuonna 2016 Turkin tilanne kehittyi huolestuttavaan suuntaan. Euroopan neuvoston yleiskokousta huolettivat kertomuksen mukaan erityisesti lisääntyneet rajoitukset sanan- ja koontumisvapauksiin, oikeuslaitoksen riippumattomuuden vähentyminen sekä kurdeihin kohdistuneet väkivaltaisuuDET niin Turkissa kuin maan rajojen ulkopuolellakin. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy huoliin Turkin tilanteesta ja pitää tärkeänä jatkaa yleiskokouksen keskeisten viestin välittämistä Turkille Euroopan neuvoston perusarvojen ja periaatteiden noudattamisen tärkeydestä. Ulkoasiainvaliokunta pitää myös parlamentaarikkojen koskemattomuuden poistamista ja heihin kohdistuneita pidätyksiä erittäin ongelmallisina.

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2017 vp

Euroopan neuvoston ja Venäjän välinen suhde säilyi edelleen lukkiutuneena kertomusvuonna. Yleiskokous jatkoi vuonna 2014 tekemäänsä päätöstä rajoittaa Venäjän osallistumista yleiskokouksen toimintaan seurauksena Venäjän Krimin niemimaan miehitykselle ja toimille itä-Ukrainassa, ja vastalauseena Venäjä puolestaan ei edelleenkään osallistunut yleiskokouksiin. Valiokunta toteaa, että poliittisen ratkaisun puuttuminen ja Ukrainan kriisi on este Euroopan neuvoston ja Venäjän suhteiden normalisoinnille.

Ulkoasiainvaliokunta pitää Euroopan neuvoston jäsenvelvoitteiden seurantaa yleiskokouksen toiminnan olennaisena osana. Seurannasta huolehtiva monitorointikomitea työsti kertomusvuoden aikana raportteja muun muassa Turkin, Ukrainan ja Azerbaidjanin demokraattisten instituutioiden toimivuudesta. Myös tilanne Puolan osalta päätettiin lisätä monitorointikomitean työlistalle maan huolestuttavan oikeusvaltiokehityksen takia.

Ulkoasiainvaliokunta pitää huolestuttavana kehityssuuntaa, jossa Euroopan neuvoston jäsenvelvoitteiden täyttäminen on puutteellista yhä useampien jäsenvaltioiden taholta. Järjestön periaatteiden ja päätösten kyseenalaistaminen ja järjestön toiminnan hankaloittaminen vaatii pohtimaan järjestön toimintaedellytysten kehittämistä.

Yksi yleiskokouksen tärkeä kärkiteema kertomusvuonna oli naisiin kohdistuva väkivalta. Sen osalta ulkoasiainvaliokunta korostaa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa torjuvan ns. Istanbulin sopimuksen tärkeyttä. Valiokunta pitää tärkeänä sopimuksen täytäntöönpanon jatkamista ja laajentamista. Suomessa vuonna 2015 voimaan tulleen sopimuksen täytäntöönpanoa arvioidaan syksyllä 2017 alkavalla evaluaatiokierroksella.

Euroopan neuvoston jäsenyyden yhtenä ehtona on vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien järjestäminen jäsenmaissa. Ulkoasiainvaliokunta korostaa vaalitarkkailun merkitystä tämän ehdon täyttymisen valvonnassa. Kertomusvuonna yleiskokous tarkkaili parlamenttivaaleja Kazakstanissa, Serbiassa, Valko-Venäjällä, Jordaniassa, Marokossa, Georgiassa, Montenegrossa ja Makedoniassa sekä presidentinvaaleja Moldovassa ja perustuslakia koskevaa kansanäänestystä Azerbaidjanissa. Yleiskokous ei saanut kutsua tarkkailla Venäjän duuman vaaleja.

Vaalitarkkailuun liittyen ulkoasiainvaliokunta korostaa Euroopan neuvoston hyvän yhteistyön tärkeyttä muiden keskeisten vaalitarkkailuun osallistuvien organisaatioiden kanssa muun muassa sen välttämiseksi, ettei synny erimielisyyksiä siitä, miten hyvin vaaleissa on noudatettu oikeusvaltioperiaatetta.

Lopuksi ulkoasiainvaliokunta toteaa pitävänsä myönteisenä Pohjoismaiden ja Baltian maiden välisen yhteistyön vakiintumista ja tiivistymistä Euroopan neuvoston yleiskokouksissa. Yhdessä toimien NB 8 -maat voivat vahvistaa vaikutustaan ihmisoikeuksien ja demokratian edistämiseksi Euroopan neuvoston laajassa jäsenkunnassa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2017 vp

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 5/2017 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 30.5.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Tiina Elovaara ps
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Alexander Stubb kok
jäsen Lenita Toivakka kok
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Stefan Wallin r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala